

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

71. Ders | 12.Şubat.2017, Pazar - Sayfa 1

(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Görüntü, Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

3. KISIM: Resûl-i Ekrem'in Allah Katındaki Üstün Değeri

13. FASIL: Peygamber Efendimiz'in İsimleri ve Bu İsimlerin Faziletleri

Arapça Kaynak sf. 290

Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 488

٦٢٧ - وقد قال في صفة أمته إنها: «أمةٌ مرحومة»^(١).

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ümmetinin özelliklerini anlatırken “Benim ümmetim, ümmet-i merhûmedir.” buyurmuştur.

Hadîs-i şerîfin tamamı şöyledir: “Benim bu ümmetim, merhamet edilmiş bir ümmettir; âhirette onlara azap yoktur; onların azâbı fitneler, depremler, birbirini öldürmeler ve sıkıntılar şeklinde dünyada olacaktır.”²

Bir başka rivâyete göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Bu ümmet merhamet edilmiş ümmettir; onların cezâsı kendi elleriyle olacaktır. Kıyâmet gününde her Müslümana bir müşrik verilir ve ona ‘Bu senin Cehennem’den fidyendir.’ denir.”³ “Cehennem’deki fidyendir” demek, Allah Teâlâ senin Cehennem’deki yerini buna, bunun Cennet’teki yerini de sana vermiştir’ demektir. Sahih bir rivâyette belirtildiğine göre: “Bu ümmetin cezâsının kendi elleriyle olacağı” ifâdesinin ne anlama geldiği Ebû Hüreyre radiyallahu anha sorulmuş, o da Cemel ve Sıffın vak’aları gibi olayların bu tür cezâlara örnek teşkil ettiğini söylemiştir.⁴ Hadîs-i şerîfteki fidye konusunda *Sahih-i Müslim*’de şöyle bir rivâyet vardır: “Kıyâmet günü geldiğinde Allah Teâlâ her Müslümana bir Yahudi veya Hristiyan verecek ve ona ‘Bu senin Cehennem’deki fidyendir’ buyuracaktır.”⁵

2. Ebû Dâvûd, Fiten 7, nr. 4278.

3. İbni Mâce, Zühhd 34, nr. 4292.

4. Ebû Ya’lâ, *Müsned* (Esed), XI, 67, nr. 6204.

5. Tevbe 49, nr. 2767.

وقال الله تعالى فيهم: ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ﴾ [البلد: ١٧]؛ أي يرحم بعضهم بعضاً؛ فبعثه - ﷺ - (١/٦٤) ربُّه تعالى رحمةً لأمته ، ورحمةً للعالمين ، ورحيماً بهم ، ومُترَحِّماً [و] مستغفراً لهم ، وجعل أمتَه مَرَحُومَةً ، ووصفها بالرحمة .

٦٢٨- وأمرها [ﷺ] بالترأحم ، وأثنى عليه ؛ فقال: «إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ مَنْ عَادَهُ الرَّحْمَاءُ»^(٢).

6. Beled 90/17.

1. Muhammed aleyhisselâma inanmayan kâfirlerin, önceki ümmetlerde olduğu gibi, helâk edilmemesi de bu rahmetin bir sonucudur.

2. Fetih 48/29.

3. Buhârî, Cenâiz 32, nr. 1284, Merdâ 9, nr. 5655, Tevhîd 2, 25, nr. 7377, 7448; Müslim, Cenâiz 11, nr. 923.

Allah Teâlâ “ümme-i merhûme” hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ﴾ “Onlar birbirlerine sabrı tavsiye ederler, birbirlerine merhameti tavsiye ederler.”⁶ Yani Muhammed ümmeti birbirine merhamet eder. Bu sebeple Allah Teâlâ Muhammed aleyhisselâmı özellikle ümmetine bir rahmet ve ikrâm, diğer yandan âlemlere rahmet olarak göndermiş,¹ onu ümmetine merhametli kılmış, onlara olan şefkati dolayısıyla kendilerine Allah’ın merhametini ve bağışlamasını niyâz etmesini sağlamış, o rahmet peygamberinin ümmetini “ümme-i merhûme” diye nitelemiş ve onların merhametli olduğunu ifâde buyurmuştur.”

Âyet-i kerîme şöyledir: “Muhammed Allah’ın Resûlüdür. Onun yanında olanlar kâfirlere karşı sert ve tâvizsiz, kendi aralarında merhametlidirler.”²

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de ümmetine birbirine karşı merhametli olmayı tavsiye etmiş, merhametli olmanın güzelliğinden söz etmiş ve: “Cenâb-ı Hak merhametli kullarını sever” buyurmuştur.

Hadîs-i şerîf şöyledir: Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem vefât etmek üzere olan ve nefes almakta zorluk çeken torununu kucağına aldığı zaman gözlerinden yaşlar boşandı. Onun böyle ağlamasına hayret eden Sa’d ibni Ubâde: “Ey Allah’ın Resûlü, bu ne hâldir?” deyince, Peygamber Efendimiz şunları söyledi: “Bu, Allah’ın, kullarının kalbine koyduğu merhamet duygusudur. Allah şefkatli kullarına merhamet eder.”³

٦٢٩ - وقال: «الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ. ارْحَمُوا مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمَكُمُ مَنْ فِي السَّمَاءِ»^(٣).

وأما رواية «نَبِيِّ الْمَلْحَمَةِ» فإشارة إلى ما بُعِثَ به من القتال والسيوف وَالسَّيْفِ؛ وهي صحيحة.

٦٣٠ - وعن^(١) حُذَيْفَةَ مِثْلُ حَدِيثِ أَبِي مُوسَى ، وفيه: «وَنَبِيُّ الرَّحْمَةِ ، وَنَبِيُّ التَّوْبَةِ ، وَنَبِيُّ الْمَلَحَمِ»^(٢).

Fahr-i Âlem Efendimiz bir başka hadisinde de şöyle buyurmuştur:

«الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمَكُمُ مَنْ فِي السَّمَاءِ»
“Merhamet edenlere, Cenâb-ı Hak merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet ediniz ki, göktekiler de size merhamet etsin.”⁴

“Göktekiler” ifâdesiyle ya melekler veya Arş’ı ile mülk ve saltanatı göklerde olan Allah Teâlâ kastedilmiştir.

“Nebiyü’l-melhame” rivâyetine gelince, Resûl-i Ekrem’in cihâdla görevli olduğuna işaret eden bu rivâyet sahihtir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “Ey Peygamber! Kâfirler ve münâfıklarla savaş; onlara karşı sert davran.”¹ “Ey iman edenler! Size yakın mesafede bulunan kâfirlerle savaşın ki, sizin ne kadar sert ve güçlü olduğunuzu görsünler.”²

Ebû Mûsâ el-Eş’arî’nin rivâyet ettiği hadisin³ bir benzerini Huzeyfe İbnü’l-Yemân rivâyet etmiş olup orada Resûlullah’ın şu isimleri vardır:

“Nebiyü’r-rahme, Nebiyü’t-tevbe ve Nebiyü’l-melâhim.”

Huzeyfe İbnü’l-Yemân şöyle demiştir: “Medine sokaklarından birinde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şöyle buyurduğunu işittim: Ben Muhammed’im, Ahmed’im, Hâşir’im, Mukaffi’yim ve Nebiyü’r-rahme’yim”⁴

4. Ebû Dâvûd, Edeb 58, nr. 4941; Tirmizî, Birr 16, nr. 1924.

1. Tevbe 9/73; Tahrîm 66/9.

2. Tevbe 9/123.

3. Yukarıda geçen hadis şöyleydi: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize isimlerini sayar ve şöyle buyururdu: Ben Muhammed’im, Ahmed’im, Mukaffi’yim, Hâşir’im, Nebiyü’t-tevbe, Nebiyü’l-melhame ve Nebiyü’r-rahme’yim.”

4. Ahmed ibni Hanbel, Müsned, V, 405; Tirmizî, eş-Şemâilü’l-Muhammediyye (Cüleymi), s. 306, nr. 368; Elbânî, Sahîhu Mevâridi’z-zam’ân, II, 305, nr. 2095.

٦٣١ - وَرَوَى الْحَرْبِيُّ فِي حَدِيثِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ ﷺ قَالَ: «أَتَانِي مَلَكٌ، فَقَالَ لِي: أَنْتَ قُشَمٌ»^(٣) أَي مُجْتَمِعٌ. قَالَ: وَالْقُشَمُ^(٤): الْجَامِعُ لِلْخَيْرِ؛ وَهَذَا اسْمٌ هُوَ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَعْلُومٌ.

Ebû İshâk el-Harbî'nin⁵ (v. 285/899) Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden rivâyet ettiği hadise göre Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: “Bana bir melek geldi ve ‘Sen Kusem’sin’ dedi”; yani her türlü bağış ve ihsânı şahsında toplayansın. Ebû İshâk el-Harbî şöyle demiştir: **Kusem**,⁶ “hayırları kendinde toplayan” demektir. Kusem, Ehl-i beyt’in yakından bildiği bir isimdir.

Kusem, Peygamber Efendimiz’in amcası Hz. Abbâs’ın oğludur. Annesi Ümmü'l-Fazl Lübâbe, Hz. Hatice'den sonra Müslüman olan ilk kadındır ve Resûlullah Efendimiz’in hanımı Hz. Meymûne'nin kız kardeşidir. Kusem, Resûlullah Efendimiz’in cenâzesi yıkanırken yardım etmiş, onu kabrine yerleştirmiş ve kabrinden en son o çıkmıştır. Resûlullah'a en son dokunan kişi diye bilinir. Hz. Hüseyin'in de süt kardeşidir. Hz. Ali'nin hilâfeti döneminde Mekke vâliliği yapan Kusem, Semerkand Seferi'ne katılmış ve orada şehid olmuştur.¹

5. Şifâ-i Şerîf'in muhtelif metinlerinde râvi olarak adı geçen bu Harbî'nin kim olduğu belirtilmemiş, Şifâ-i Şerîf şârihlerinden Aliyyü'l-Kârî de herhangi bir açıklama yapmamış, Şihâbüddin el-Hafâcî ise, müellifin bunun hangi Harbî olduğunu söylemediğini ifâde etmiştir (Nesîmü'r-riyâz [Atâ], III, 263). Bu hadisi eserine alan Muhammed ibni Yûsuf es-Sâlihî eş-Şâmî, söz konusu kişinin Ebû İshâk el-Harbî olduğunu belirtmiştir (Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-ibâd, I, 616). Ebû İshâk el-Harbî'nin hayatı hakkında daha önce bilgi verilmiştir bk. I, 486.

6. Bazı nüshalarda Kusem kelimesi Kasûm şeklinde yazılmıştır.

1. Kusem hakkında bilgi için bk. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XXVI, 462.

وقد جاءت من ألقابه - ﷺ - وسماته في القرآنِ عدَّةٌ كثيرةٌ سوى ما ذكرناه؛
كالنُّور ، والسَّراجِ المُنير ، والمُنذِر ، والنَّذير ، والمبشِّر ، والبشِير ،
والشَّاهد ، والشَّهيد ، والحقُّ المُبين ، وخاتم النبيِّين ، والرؤوف الرَّحيم ،
والأَمين ، وقَدَم الصدق ، وَرَحمة العالمين^(٥) ، ونعمة الله ، والعروة الوثقى ،
والصِّراطِ المستقيم ، والنَّجم الثاقب ، والكريم ، والنبيُّ الأُمِّي ، ودَاعِي الله ،
في أوصافٍ كثيرةٍ ، وسماتٍ جليَّة .

Kur'ân-ı Kerîm'de Geçen Bazı İsim ve Lakapları

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, buraya kadar saydıklarımızdan başka Kur'ân-ı Kerîm'de geçen daha birçok lakap ve sıfatı olup belli başlıları şunlardır:

en-Nûr,² es-Sirâcü'l-münîr,³ el-Münzir,⁴ en-Nezîr,⁵ el-Mübeşşir,⁶ el-Beşîr,⁷ eş-Şâhit,⁸ eş-Şehîd,⁹ el-Hakku'l-Mübîn,¹⁰ Hâtemü'n-nebiyyîn,¹¹

er-Raûfü'r-Rahîm,¹ el-Emîn,² Kademü's-sıdk,³ Rahmeten li'l-âlemîn,⁴ Ni'metullah,⁵ el-Urvetü'l-vüskâ,⁶ es-Sirâtu'l-müstakîm,⁷ en-Necmü's-sâkıb,⁸ el-Kerîm,⁹ en-Nebîyyü'l-ümmî,¹⁰ Dâillâh¹¹. Onun bunlardan başka daha birçok sıfatı ve ünlü vasıfları vardır.

2. Şu âyet bunu ifâde etmektedir: “Şüphesiz size Allah’tan bir nûr geldi.” (Mâide 5/15).
3. “Ey Peygamber, Biz seni bir şâhit, bir müjdeci ve bir uyarıcı, O’nun izniyle Allah’a çağıran bir dâvetçi ve nûr saçan bir kandil olarak gönderdik.” (Ahzâb 33/45-46) âyetlerindeki “nûr saçan bir kandil” bunu ifâde etmektedir.
4. “Şehirlerin anası olan Mekke ile onun çevresindekileri **uyarman ve geleceğinde şüphe bulunmayan toplanma gününden sakındırman** için, sana böylece Arapça bir Kur’ân vahyettik.” (Şûrâ 42/7) âyetindeki “uyarma” ve “sakındırma” fiilleri bunu ifâde etmektedir.
5. “Biz, seni yalnızca bir müjdeci ve tehlikelerden uyarıcı bir peygamber olarak gönderdik.” (İsrâ 17/105; Furkan 25/56), “Ey Peygamber, Biz seni bir şâhit, bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik.” (Ahzâb 33/45; Fetih 48/8) âyetlerindeki “uyarıcı” ifâdesi bunu göstermektedir.
6. Bir önceki âyette geçen “müjdeci” kelimesi bunu ifâde etmektedir.
7. “İşte size hem müjde veren hem de uyarıcı bir Peygamber gelmiştir.” (Mâide 5/19) âyetindeki “müjde veren” kelimesi bunu ifâde etmektedir.
8. “Ve şâhitlik edene ve hakkında şâhitlik edilene.” (Bürûc 85/3) âyetindeki “şâhitlik eden” ve “Ey Peygamber, Biz seni bir şâhit, bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik.” (Ahzâb 33/45; Fetih 48/8) âyetlerindeki “şâhit” kelimeleri bunu göstermektedir.
9. “Biz her ümmetten, o ümmetin yapıp-ettiklerine bir şâhit getirdiğimizde, seni de bunlara şâhit kıldığımızda hâlleri nice olacak?” (Nisâ 4/41) âyetindeki “şâhit (şehîd)” kelimesi bunu ifâde etmektedir.
10. “Ey insanlar! İşte size Rabbinizden gerçek gelmiştir.” (Yûnus 10/108) âyetindeki “gerçek” bunu göstermektedir. Şu âyetteki “hak ve onu açıklayıcı peygamber” sözleri de böyledir: “Bunları ve atalarını da, kendilerine hak ve onu açıklayıcı peygamber gelinceye kadar nimetlerimden nasıplendirdim.” (Zuhruf 43/29).
11. “Muhammed içinizden hiçbir erkeğin babası değildir. Fakat o, Allah’ın Elçisi’dir ve bütün peygamberlerin sonuncusudur.” (Ahzâb 33/40) âyetindeki “Hâtemü’n-nebiyyîn (peygamberlerin sonuncusu)” ifâdesi bunu göstermektedir.

1. “Andolsun ki size kendi içinizden bir Peygamber gelmiştir. Sizin sıkıntıya düşmeniz ona pek ağır gelir. O size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatli ve çok merhametlidir.” (Tevbe 9/128) âyetindeki “çok şefkatli ve çok merhametli” kelimeleri bunu ifâde etmektedir.
2. “O Kur’ân, gerçekten çok şerefli bir elçinin getirdiği sözdür. Bir elçi ki pek kuvvetli, Arş Sahibi katında itibârlıdır. Orada sözü dinlenir, ona güvenilir.” (Tekvîr 81/19-21) âyetindeki “ona güvenilir” bunu ifâde etmektedir. “Ben size gönderilen güvenilir bir elçiyim.” (Şuarâ 26/107) âyetindeki “güvenilir elçi” de aynı mânâyı dile getirmektedir.
3. “İnsanları uyar, iman edenlere de, dürüst olmaları ve iyi işler yapmaları sebebiyle Rableri katında herkesten daha ileride bulunduklarını müjdele.” (Yûnus 10/2) âyetindeki “kademü sıdk” bunu göstermektedir.
4. “Biz seni **âlemlere** yalnız **rahmet** olarak gönderdik.” (Enbiyâ 21/107) âyetindeki “âlemlere rahmet” ifâdesi bunu göstermektedir.
5. “Allah’ın verdiği iman nimetine şükretmeyip nankörlük edenleri ve toplumlarını helâk olacakları yere, Cehennem’e sürükleyenleri görmedin mi?” (İbrâhim 14/28) ve: “**Allah’ın nimetine** karşı nankörlük mü ediyorlar?” (Nahl 16/72) âyetlerindeki “Allah’ın nimeti” ifâdesi Resûl-i Ekrem Efendimiz’e işaret etmektedir. İbni Abbâs, sözü edilen “nankörlük edenlerin”, Resûl-i Ekrem’in kendileri için büyük bir nimet olduğunu anlayan Mekkeli kâfirler olduğunu söylemiştir (Buhârî, Tefsîr 14/3, nr. 4700).
6. “Şeytânî güçleri inkâr edip Allah’a iman eden, hiç kopmayacak bir kulpa yapışmış olur.” (Bakara 2/256).
7. “Allah o kitapla, rızasını arayanları ebedi kurtuluşa giden yollara götürür; onları izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarır ve dosdoğru bir yola iletir” (Mâide 5/16) âyetindeki “dosdoğru yol”un ve “Bizi doğru yola ilet” (Fâtiha 1/6) âyetindeki “doğru yol”un bunu ifâde ettiği belirtilmektedir.
8. “And olsun göğe ve Târik’a. Târik’in ne olduğunu bilir misin? O karanlıkları delip geçen yıldızdır.” (Târik 86/1-3) âyetindeki “karanlıkları delip geçen yıldız” bunu ifâde etmektedir.
9. “O Kur’ân, gerçekten çok şerefli bir elçinin getirdiği sözdür.” (Tekvîr 81/19) âyetindeki “çok şerefli” anlamındaki “Kerîm” ifâdesi bunu göstermektedir.
10. “Onlar ellerindeki Tevrât ve İncil’de özelliklerini yazılı buldıkları o elçiye, **okuma yazma bilmeyen** o Peygamber’e uyarlar.” (A’râf 7/157) âyetindeki “okuma yazma bilmeyen” ifâdesi bunu göstermektedir. Resûl-i Ekrem Efendimiz’in neden okuma yazma bilmediği şu âyette belirtilmektedir: “Sen, bu Kur’ân’dan evvel ne bir kitap okuyordun, ne de onu elinle yazıyordun! Öyle olsaydı, bâtıla uyanlar şüpheye düşerdi.” (Ankebût 29/48).
11. Şu âyetler Resûlullah Efendimiz’in “Allah’a çağıran bir dâvetçi” olduğunu dile getirmektedir: “O’nun izniyle Allah’a çağıran bir dâvetçi ve nûr saçan bir kandil olarak gönderdik” (Ahzâb 33/46). “Ey kavmimiz! Allah’a çağıran bu dâvetçiye uyun ve ona iman edin ki, Allah da günahlarınızı bağışlasın ve sizi acı bir azaptan kurtarsın.” (Ahkâf 46/31).

وَجَرَى مِنْهَا فِي كُتُبِ اللَّهِ الْمُتَقَدِّمَةِ ، وَكُتُبِ أَنْبِيَائِهِ ، وَأَحَادِيثِ رَسُولِهِ ،
وَإِطْلَاقِ الْأُمَّةِ جَمْلَةً شَافِيَةً؛ كَتَسْمِيَتِهِ بِالْمُصْطَفَى ، وَالْمُجْتَبَى ، وَأَبِي الْقَاسِمِ ،
وَالْحَبِيبِ ، وَرَسُولِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَالشَّفِيعِ الْمُشَفَّعِ ، وَالْمُتَّقِي ، وَالْمُصْلِحِ ،
وَالطَّاهِرِ ، وَالْمُهَيِّمِينَ ، وَالصَّادِقِ ، وَالْمَصْدُوقِ ، وَالْهَادِي ، وَسَيِّدِ وَلَدِ آدَمَ ،
وَسَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ ، وَإِمَامِ الْمُتَّقِينَ ، وَقَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ ، وَحَبِيبِ اللَّهِ [وَحَلِيلِ
الرَّحْمَنِ] وَصَاحِبِ الْحَوْضِ الْمُرْوَدِ ، وَالشَّفَاعَةِ ، وَالْمَقَامِ الْمَحْمُودِ ،
وَصَاحِبِ الْوَسِيلَةِ ، وَالْفَضِيلَةِ ، وَالدَّرَجَةِ الرَّفِيعَةِ ، وَصَاحِبِ التَّاجِ ،
وَالْمِعْرَاجِ

İlâhî Kitaplarda Geçen İsimleri

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Tevrât ve İncil gibi) eski ilâhî kitaplarda ve bazı peygamberlere gönderilen sahifelerde, kendi hadîs-i şerîflerinde geçen ve İslâm âlimlerinin dilinde dolaşan, gönül hastalıklarına şifâ olan şöyle isimleri vardır: el-Mustafâ,¹ el-Müctebâ,² Ebü'l-Kâsım,³ el-Habîb,⁴ Resûlü Rabbi'l-âlemîn,⁵ eş-Şefîu'l-Müşeffa,⁶ el-Müttakî,⁷ el-Muslih,⁸ et-Tâhir,⁹ el-Müheymin,¹⁰ es-Sâdık ve'l-Masdûk,¹¹ el-Hâdî,¹² Seyyi-

dü veledi Âdem,¹ Seyyidü'l-mürselîn,² İmâmü'l-müttakîn,³ Kâidü'l-gurri'l-muhaccelîn,⁴ Habîbullah,⁵ Halîlürrahmân,⁶ Sâhibü'l-havzi'l-mevrûd,⁷ Sâhibü's-şefâa v'el-Makâmi'l-Mahmûd, Sâhibü'l-Vesîle ve'l-Fazîle ve'd-dereceti'r-rafiâ,⁸ Sâhibü't-tâci ve'l-Mi'râc,⁹

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFA

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDİ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

1. "Allah meleklerden de **elçiler seçer**, insanlardan da." (Hac 22/75) âyetindeki "seçilmiş elçi" ifâdesi diğer peygamberleri de içine alsa bile, bu konuda öncelikle hâtıra o gelir. Kendisi de: "Allah Teâlâ Benî Hâşim'den **beni seçti**." buyururken (Tirmizî, Menâkıb 1, nr. 3605; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, IV, 107) yine "istafâ" fiilini kullanmıştır.
2. Resûlullah Efendimiz'in bu ismi: "Allah dine dâvet ettirmek için dilediği kimseyi seçer ve Kendisine yönelenleri doğru yola iletir." (Şûrâ 42/13) âyetindeki "Allah dine dilediği kimseyi seçer" ifâdesinden alınmıştır.
3. Kâsım, Peygamber Efendimiz'in ilk çocuğudur. Bu sebeple Allah'ın Elçisi "Kâsım'ın babası" anlamında Ebû'l-Kâsım künyesiyle anılmıştır.
4. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Ben **Allah'ın Sevgilisiyim**" buyurmuştur (Tirmizî, Menâkıb 1, nr. 3616; Dârimî, Mukaddime 8, nr. 48).
5. Peygamberler arasında "Âlemlerin Rabbinin elçisi" sıfatına en lâyık olan elbette odur.
6. "**Şefâati makbul olan**" demektir. Onun âhirette yapacağı yedi çeşit şefâatten, "Resûl-i Ekrem'in Şefâat ve Makâm-ı Mahmûd Özellikleri" bahsinde söz edildi bk. I, 450.
7. "Allah'a yemin ederim ki, ben sizin Allah'tan en çok korkanınız ve **O'na en saygılı olanınızım**." (Buhârî, Nikâh 1, nr. 5063; Müslim, Sıyâm 74, nr. 1108) hadîs-i şerifindeki "Allah'a en saygılı olan" ifâdesi bunu göstermektedir. "**Müttakî**", **Allah'tan başkasına ibâdet etmeyen** anlamına gelir.
8. "**İnsanların bozduğunu düzelten**" demektir. Kâdî İyâz "Resûl-i Ekrem'in Allah'a Yakınlığı" bahsinde şöyle demişti bk. I, 348: "Eski devirlere ait bir taşın üzerinde kudret kalemile şöyle yazıldığı söylenir: "Muhammed, Allah'tan başkasına ibâdet etmeyendir (Takî); insanların bozduğunu düzeltendir (Muslih); Âdemoğlunun efendisidir (Seyyid); halkın ve Hakk'ın güvenini kazanmıştır (Emîn)."
9. Tâhir, her türlü günah ve ayıptan arınmış demektir.
10. Müheymin kelimesini Resûl-i Ekrem için yazdığı medhiyede ilk defa amcası Abbâs ibni Abdilmuttalib'in kullandığı belirtilmektedir. Bu şiir "Resûl-i Ekrem'in Allah'a Yakınlığı" bahsinde geçti bk. I, 348. Onu "ümmetinin hâlini ve işlerini gözetin" diye tercüme etmek uygun olur. Müheymin'e şâhit, emîn, Hakk'ı ayakta tutan gibi mânalar da verilmektedir.
11. Ebû Hüreyre ve Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anhümâ gibi sahâbîler, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bir hadisini naklederken bâzen "es-Sâdık ve'l-Masdûk'un şöyle buyurduğunu işittim" diye söze başladıkları görülür (Meselâ bk. Buhârî, Bed'ü'l-halk 6, nr. 3208; Müslim, Kader 1, nr. 2643). es-Sâdık ve'l-Masdûk'un mânası, "**Hak sözü haber veren ve söylediği söz tasdik edilen**" demektir.
12. Hâdî, "halkı Hakk'a götüren" demektir.

1. "**Kıyâmet gününde Âdemoğlunun efendisi** benim, bunu övmek için söylemiyorum." (Tirmizî, Tefsîr 17/18, nr. 3148; İbni Mâce, Zühd 37, nr. 4308; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 2) şeklindeki hadîs-i şerifler böyledir.
2. Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anh, Peygamber Efendimiz'e gönderilecek salevât-ı şerifelerin: "Allahım! Salâtını, rahmetini ve bereketlerini **peygamberlerin efendisi**, Müttakîlerin imâmı ve nebîlerin sonuncusu olan kulun ve resûlün Muhammed'e ulaştır." diye gönderilmesini tavsiye etmiştir (İbni Mâce, İkame 25, nr. 906; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* [Selefi], IX, 115, nr. 8594).
3. "İmâmü'l-Müttakî", Müttakîlerin imâmı demek olup, bir önceki notta zikredildi.
4. Bu ifâde, "**yüzleri nûrlu, el ve ayakları parlak olanların kumandanı**" demek olup şu hadîs-i şeriften alınmıştır: "Bir gün Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kabristana geldi ve: "Selâm size ey mü'minler diyarı! İnşâallah biz de size katılacağız. Kardeşlerimizi görmemizi çok isterdim." dedi. Ashâb-ı kirâm: "Biz senin kardeşlerin değil miyiz, yâ Resûlallah?" dediler. Resûl-i Ekrem: "Sizler benim ashâbımsınız, kardeşlerimiz henüz gelmemiş olanlardır." buyurdular. Bunun üzerine ashâb: "Ümmetinden henüz gelmemiş olanları nasıl tanıyacaksın, ey Allah'ın Resûlü?" dediler. Peygamber Efendimiz: "Ne dersiniz? Bir adamın alnı ak ve ayakları sekili bir atı olsa, yağız ve doru bir at sürüsü içinde kendi atını tanımaz mı?" diye sordu. Sahâbe: "Evet, tanır, ey Allah'ın Resûlü" dediler. Resûl-i Kibriyâ: "İşte onlar da abdestten dolayı yüzleri nûrlu, el ve ayakları parlak olarak gelecekler. Ben Kevser Havuzu'nun başına onlardan önce varacağım" buyurdular (Müslim, Tahâret 39, nr. 249; İbni Mâce, Zühd 36, 4306).
5. Bu ifâde, **Allah'ın sevgilisi** demek olup, onu Cenâb-ı Hak "Habîbullah" diye nitelemiştir (Tirmizî, Menâkıb 1, nr. 3616; Dârimî, Mukaddime 8, nr. 48).
6. Resûl-i Ekrem Efendimiz'in "Halîlürrahmân (**Rahmân'ın dostu**)" olduğunu şu hadîs-i şeriften öğrenmekteyiz: "Allah, sizin arkadaşınızı Kendine dost edinmiştir." (Müslim, Fezâilü's-sahâbe 3, nr. 2383; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, I, 439, 462).
7. "**İnsanların büyük kalabalıklar hâlinde gittiği havuzun sahibi**" anlamına gelen bu isimdeki havuzla Kevser Havuzu kastedilmektedir.
8. Bu isim, "Resûl-i Ekrem'e Vesile, En Yüksek Derece, Kevser ve Fazîle'nin Verilmesi" başlığı altında geçtiği üzere bk. I, 469. Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur: "Müezzinin ezân okuduğunu duyduğunuz zaman, onun söylediklerini aynen siz de söyleyin. Sonra bana salevat getirin. Çünkü bir kimse bana bir defa salevat getirirse, Allah buna karşılık ona on defa rahmet eder. Daha sonra benim için Allah'tan **Vesile**'yi isteyin. Çünkü Vesile, Cennet'te Allah'ın kullarından sadece birine lâyık olan bir makamdır. O kulun ben olacağımı umuyorum. Benim için Allah'tan Vesile'yi isteyen kimseye şefâatim vâcip olur." (Müslim, Salât 11, nr. 384; Ebû Dâvûd, Salât 36, nr. 523; Tirmizî, Menâkıb 1, nr. 3614; Nesâî, Ezân 37, nr. 677. Ayrıca bk. Buhârî, Ezân 8, nr. 614, Tefsîr 17/11, nr. 4719).
9. Resûl-i Ekrem'in Mî'râc sahibi oluşu açıktır. Tâc sahibi oluşuna, aşağıda kısaca temas edilecektir. Şu hadîs-i şerif, Tâc'ın önemi hakkında fikir vermektedir: "Kur'an-ı Kerim'i okuyup içindekilerle amel eden kimsenin annesiyle babasına kıyâmet gününde bir taç giydirilir. Güneşin sizin evlerinizin içinde olduğunu düşünün, işte bu taç ondan daha parlak olacaktır. Kur'an-ı Kerim'i hayat kitabı edinen kimsenin kazanacağı büyük sevâbı artık siz düşünün." (Ebû Dâvûd, Vitir 14, nr. 1453; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 440).

واللواء ، والقضيب ، وراكب البُرَاقِ ؛ والناقة ، والتَّجِيب ،
وصاحبِ الحُجَّةِ والسلطان ، والخاتم ، والعلامة ، والبُرْهَان ، وصاحبِ
الهِرَاوَةِ (٦٤/ب) والتَّعْلِينَ .

Sâhibü'l-livâ,¹ Sâhibü'l-Kadib,² Râkibü'l-Bürâk ve'n-Nâka ve'n-
Necib,³ Sâhibü'l-hücceti ve's-sultân,⁴ Sâhibü'l-hâtem,⁵ Sâhibü'l-alâmeti
ve'l-bürhân,⁶ Sâhibü'l-hirâve ve'n-na'leyn.⁷

1. "Sâhibü'l-livâ", **Livâülhamd'in sahibi** demektir. Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur: "Kıyâmet gününde Livâülhamd benim elimde olacaktır; bunu övünmek için söylemiyorum." (Tirmizî, Tefsîr 17/18, nr. 3148, Menâkıb 1, nr. 3610; İbni Mâce, Zühd 37, nr. 4308; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, I, 281). Mahşerde hesap başlamadan önce insanlar büyük bir sıkıntıya düştüğünde, Allah Teâlâ Resûl-i Ekrem'ine Livâülhamd denen sancağı verecek, mü'minler de onun altında toplanarak mahşerin sıkıntısından kurtulacaklardır.
2. "Sâhibü'l-Kadib" **kılıç sahibi** demek olup Resûl-i Ekrem'in cihâd ile emrolunduğunu ifâde etmektedir. Peygamber Efendimiz'e, yine kılıç sahibi anlamında "Sâhibü's-seyf" de denmiştir. Zira o bir hadîs-i şerîfinde şöyle buyurmuştur: "Sadece Allah'a ibâdet edilmesi ve O'na ortak koşulmaması için kıyâmetten bir süre önce kılıçla gönderildim." (Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, II, 50).
3. Peygamber Efendimiz Mi'râc gecesinde Burak'a bindiği için, "**Burak'ın binicisi**", hicret sırasında ve diğer zamanlarda deveye (nâka) bindiği için, tevâzuunu göstermek üzere **deve binicisi** anlamında "Râkibü'n-nâka", "Râkibü'n-necib", "Râkibü'l-cemel" denmiştir. **Necib de cemel de deve demektir**. Hz. İsa da tevâzuu sebebiyle eşeğe bindiğinden ona da "Râkibü'l-himâr" denmiştir.

4. "Hüccet", delil ve mûcize; "sultân" da mülk, nübüvvet ve galip gelmek anlamındadır. "Sâhibü'l-hücceti ve's-sultân", **mûcize sahibi, düşmanlarını yenen peygamber** demektir.
5. "Sâhibü'l-hâtem", **nübüvvet mührünün sahibi** demektir.
6. "Sâhibü'l-alâmeti ve'l-bürhân", **Peygamber olduğunu gösteren alâmetin ve delilin sahibi** demek olup nübüvvet mührü kastedilmektedir.
7. "Sâhibü'l-hirâve ve'n-na'leyn", **asâ ve nalin sahibi** demektir. Peygamber Efendimiz elinde asa ile yürüdüğü için böyle denmiştir. "Sâhibü'l-hirâve" ve "Sâhibü'n-na'leyn" ifâdelerinin İncil'de geçtiği ve Hristiyanların Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi bu özellikleriyle bildiği kaydedilmektedir. Bu vesileyle bir şeyi daha hatırlayalım: Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anh, Peygamber Efendimiz pabuçlarını çıkardığı zaman onları alıp koruduğu, giyeceği zaman getirip önüne koyduğu için, sahâbiler ona "sâhibü'n-na'leyn" derlerdi. Hirâve hakkında aşağıda bir başka vesileyle yeniden bilgi verilecektir.

وَمِنْ أَسْمَائِهِ فِي الْكُتُبِ: الْمُتَوَكَّلُ، وَالْمُخْتَارُ، وَمُقِيمُ السَّنَةِ،
وَالْمُقَدَّسُ، [وَرُوحُ الْقُدُسِ] وَرُوحُ الْحَقِّ؛ وَهُوَ مَعْنَى الْبَارِقَلِيطِ فِي
الْإِنْجِيلِ.

وقال ثَعْلَبٌ^(١): الْبَارِقَلِيطُ: الَّذِي يَفَرِّقُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ.

Peygamber aleyhisselâmın Tevrât ve İncil gibi eski ilâhî kitaplarda geçen isimleri şunlardır: el-Mütevekkil,⁸ el-Muhtâr,

Mukîmü's-sünne,¹ el-Mukaddes² (Rûhü'l-kudüs),³ Rûhü'l-Hak.⁴ Rûhü'l-Hak ismi, İncil'deki Faraklit'in⁵ karşılığıdır.

Nahiv âlimi Ebü'l-Abbâs Sa'leb⁶ (v. 291/904) **Faraklit**'in, hakkı bâtıldan ayıran kimse anlamında olduğunu söylemiştir.

8. "el-Mütevekkil", **her işte sadece Rabbine tevekkül eden** demektir. Birinci bölümün "Allah Teâlâ'nın Resûl-i Ekrem'i "Şâhit" diye Nitelemesi ve Onu Övüp Yüceltmesi" bahsinde Peygamber aleyhisselâmın Kur'an-ı Kerim'deki bazı özellikleriyle Tevrât'ta da anlatıldığı ve Cenâb-ı Hakk'ın ona: "Ben sana Mütevekkil adını verdim" buyurduğu zikredilmişti bk. I, 90. Peygamber Efendimiz bu konuda şöyle buyurmuştur: "Eğer siz Allah'a gereği gibi tevekkül etseydiniz, Allah kuşları doyurduğu gibi sizi de rızıklandırır-
dı. Kuşlar sabahları kursakları boş olarak çıktıkları hâlde akşam doymuş olarak döner-
ler." (Tirmizî Zühd 33, nr. 2344. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 14, nr. 4164).
1. Tevrât ve Zebûr'da geçtiği belirtilen "**Mukîmü's-sünne**"nin mânası, kendinden önceki peygamberlerin sünnetini yani tevhîd akidesini yeniden canlandıran demektir.
2. "el-Mukaddes", günah kirinden temizlenmiş kimse, başkalarından üstün tutulan kişi demektir.
3. "Rûhu'l-Kudüs", **noksanlardan arınmış mukaddes ruh** demektir.
4. Hak, Allah Teâlâ'dır. Peygamber aleyhisselâm getirdiği esaslarla hak dini yeniden di-
rilttiği için kendine bu ad verilmiştir.
5. Faraklit (Parakletos) kelimesi, Yuhanna İncili'nde geçen İbranca bir kelimedir, onun **Ahmed adının karşılığı olduğu** söylenmektedir. Kur'an-ı Kerim'de bu durum şöyle ifade edilmektedir: "İsâ da "Ey İsrâiloğulları," demişti. "Ben de size, daha önce indirilen Tevrât'ı doğrulamak ve benden sonra gelecek Ahmed adındaki peygamberi müjde-
lemek üzere Allah tarafından gönderilmiş peygamberim." (Saf 61/6). Hristiyanların birçoğuna göre bu kelimenin "ihlaslı kişi" (muhlis) anlamında olduğu söylenmektedir (Aliyyü'l-Kârî, Şerhu's-Şifâ, I, 496). Faraklit hakkında geniş bilgi için bk. *Türkiye Di-
yanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XII, 165-166.
6. Sa'leb lakabıyla anılan Ebü'l-Abbâs Ahmed ibni Yahyâ eş-Şeybânî lûgat, nahiv, şiir ve edebiyât ilimlerinde söz sahibiydi. En önemli eserlerinden biri, halkın yanlış olarak kul-
landığı kelimelere dâir *Kitâbü'l-Fasîh*'idir. Câhiliye devrine ait birçok divanı ezberlemiş ve bir kısmını şerhetmiştir. Sa'leb, Kur'an ve hadiste de söz sahibiydi; hocası hadis hâfızı Kavâirî'den 100.000 hadis dinlediğini söylerdi.

ومن أسمائه في الكتب السالفة؛ ماذ ماذ^(٢)؛ ومعناه طَيِّب ، طَيِّب ،
وَحَمَّطَايَا^(٣) ، والخاتم ، والحاتم؛ حكاية كعب الأخبار.

قال ثعلبٌ: فالخاتم الذي ختم [الله به] الأنبياء. والحاتم: أحسنُ الأنبياء
خُلُقًا وخُلُقًا.

ويسمى بالشريانية: مُشَقَّحٌ^(١) ، والمُنَحَمِنَّا^(٢) واسمه أيضاً في التوراة
أَحِيد. رُوي ذلك عن ابنِ سيرين.

Tâbiîn âlimlerinden Kâ'bü'l-Ahbâr'ın⁷ (v. 32/652) söylediğine göre şunlar da Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in eski kitaplarda geçen isimleridir:

“Güzel güzel” anlamında “**Mad mad.**”⁸

Hammatâyâ,¹ **Hâtim**, **Hâtim**²

Ebü'l-Abbâs Sa'leb “Hâtim”in (الْحَاتِم) son peygamber, Hâtim'in de yaratılışı ve ahlâkı en güzel peygamber demek olduğunu söylemiştir.

Resûl-i Ekrem'in Süryânî dilindeki adı “**Müşakkah**”³ ve “**Münhaminnâ**”dır.⁴

Tâbiîn muhaddis ve fakihlerinden Muhammed ibni Sîrîn⁵ (v. 110/729) Peygamber Efendimiz'in Tevrât'taki isimlerinden birinin “**Uhayd**” olduğunu söylemiştir.

1. Şifâ-i Şerîf'in bazı nüshalarında “Cemmetâyâ”, “Hamtâyâ” şeklinde kaydedildiği söylenen bu kelimeye, ihtidâ eden bazı Yahudilerin, haramdan sakındıran ve Harem'i koruyan anlamını verdikleri belirtilmiştir (Şümunnî, *Müzîlû'l-hafâ*, I, 234; Aliyyü'l-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, I, 497).

2. “Hâtim”, kâdî demektir.

3. Müşakkah diye de söylenen bu ismin Muhammed anlamına geldiği kaydedilmektedir.

4. Söylendiğine göre Münhaminnâ; Süryânî dilinde **Muhammed**, Rûmca'da **Faraklit** anlamındadır (Faraklit bir önceki sayfada açıklanmıştır).

5. Ebû Bekir Muhammed ibni Sîrîn el-Basrî, büyük sahâbilerden hadis dinleyen güvenilir bir muhaddis ve fıkıh âlimiydi. Rivâyetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer aldı. Rüyâ tâbirine dâir çeşitli kitaplar kaleme almış olan İbni Sîrîn, rüyâ tabir etmesiyle de ünlüydü. Gün aşırı oruç tutan bu zâhid âlim, çağdaşlarının anlattığına göre, kendisini görene “Allah'ı hatırlatan” seçkin bir insandı.

ومعنى صاحب القضيبي ؛ أي السيف ؛ وقع ذلك مفسراً في الإنجيل ؛ قال :
معه قضيبي من حديد يقاتل به ، وأُمَّتُهُ كَذَلِكَ .

وقد يحملُ على أنه القضيبي الممشوق^(٣) الذي كان يُمسِكُهُ ﷺ ؛ وهو الآن
عند الخلفاء .

٦٣٢ - وَأَمَّا الْهَرَاوَةُ الَّتِي وُصِفَ بِهَا فَهِيَ - فِي اللُّغَةِ - الْعَصَا ؛ وَأَرَاهَا - وَاللَّهُ
أَعْلَمُ - الْعَصَا الْمَذْكُورَةُ فِي حَدِيثِ الْحَوْضِ : «أَذُوذُ النَّاسِ عَنْهُ بَعْصَايَ ، لِأَهْلِ
الْيَمَنِ»^(٤) .

Peygamber Efendimiz'in isimlerinden “**Sâhibü'l-kadîb**”, elinde kılıç tutan demektir. Allah Teâlâ bu ismi İncil'de şöyle açıklamıştır:

“Onun elinde demirden bir kılıç vardır ve onunla savaşı; ümmeti de öyledir.” Kadîb'in kılıç değil de, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellemin ashâbına hitap ederken eline aldığı ince uzun asâ olduğu da söylenmiştir; bu asâyı daha sonra gelen halifeler kullanmışlardır.

Resûl-i Ekrem'in isimlerinden olan “**Sâhibü'l-hirâve**” asâ sahibi demektir. Allah daha iyisini bilir ama ben bu asânın, “Ben Yemenlilerin Havuzuma kolayca yaklaşıp içmeleri için, oradan birtakım isyankârları elimdeki asâ ile kovacağım” hadisinde geçen asâ olduğunu sanıyorum.⁶

Havuz hakkındaki şu hadis, bu ifâdenin kolayca anlaşılmasını sağlayacaktır: “Canımı kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, kıyâmet gününde ben, yabancı develerin havuzdan uzaklaştırıldığı gibi, bazı kimseleri Kevser Havuzu'mun başından kovacağım.”¹ Peygamber Efendimiz, Yemenlilerin, ilk Müslümanlardan olmaları ve ilk günlerden itibâren Allah'ın Resûlünü ve Allah'ın dinini düşmanlarına karşı savunmaları sebebiyle, Kevser Havuzu'ndan ilk içenlerden olmayı hak ettiklerini böyle ifâde buyurmuştur.

6. Müslim, Fezâil 37, nr. 2301.

1. Buhârî, Mûsâkât 10, nr. 2367; Müslim, Fezâil 38, nr. 2302.

وَأَمَّا التَّاجُ فَالْمَرَادُ بِهِ الْعِمَامَةُ ، وَلَمْ تَكُنْ حِينَئِذٍ إِلَّا لِلْعَرَبِ ، وَالْعَمَاءُ
تَيَجَّانُ الْعَرَبِ .

وَأَوْصَافُهُ ، وَالْقَابُ ، وَسِمَاتُهُ فِي الْكُتُبِ كَثِيرَةٌ ؛ وَفِيمَا ذَكَرْنَاهُ مِنْهَا مَقْنَعٌ إِنْ
شَاءَ اللَّهُ . [وَكَانَتْ كُنْيَتُهُ الْمَشْهُورَةُ أَبُو الْقَاسِمِ .

٦٣٣ - وَرُوي عَنْ أَنَسٍ : أَنَّهُ لَمَّا وُلِدَ [لَهُ] إِبْرَاهِيمُ جَاءَهُ جَبْرِيلُ فَقَالَ لَهُ :
«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا إِبْرَاهِيمٍ»^(٥) .

“Sâhibü't-tâc” ismindeki taç ile, sarık kastedilmektedir. O devirde sarık sadece Araplarda vardı. Şu hâlde sarık, Arapların tâcıdır.

Burada sözü edilen taç, Peygamber Efendimiz'in kıyâmet günü giyeceği “şeref tâcı” olmalıdır.² “Sarık, Arapların tâcıdır” sözü bazı kaynaklarda hadis olarak rivâyet edilmişse de, bunun çok zayıf bir rivâyet olduğu anlaşılmaktadır. Esâsen bu söz, taç kralların şerefi ve güzelliği olduğu gibi, sarık da “Arapların heybeti, vakarı, güzelliğidir” anlamında kullanılmıştır.

Daha önceleri gönderilen ilâhî kitaplarda Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem değerini ve önemini gösteren pek çok özelliği, lakabı ve ismi bulunmaktadır. Bunlardan bizim zikrettiklerimiz inşallah bu konuda fikir verecektir. Peygamber Efendimiz'in en meşhûr künyesi Ebû'l-Kâsım'dır.

Enes ibni Mâlik'ten rivâyet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz'in oğlu İbrâhim doğunca,³ Cebrâil onun yanına geldi ve “es-Selâmü aleyküm ey İbrâhim'in babası!” (Ebû İbrâhim) diye selâm verdi.⁴

Görüldüğü üzere Peygamber Efendimiz'in künye-lerinden biri de Ebû İbrâhim'dir. Enes ibni Mâlik'in bu rivâyeti hâtıra iki şeyi getirmektedir: Ya Peygamber Efendimiz, oğluna atası Hz. İbrâhim'in adını verdiği

için Cebrâil aleyhisselâm onu böyle selâmlayıp tebrik etmiştir veya Cebrâil'in onu böyle selâmlaması üzerine, Fahr-i Kâinât Efendimiz bunu bir telkin kabul ederek oğluna İbrâhim adını koymuştur.¹

2. Aliyyü'l-Kârî, Şerhu's-Şifâ, I, 499.

3. İbrâhim, hicretin 8. yılında Peygamber Efendimiz'in câriyesi Mâriye'den doğan, 10. yılda vefât eden oğludur.

4. İbni Ebî Âsım, el-Âhâd ve'l-mesânî (Cevâbire), V, 293; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), II, 660, nr. 4188.

1. Aliyyü'l-Kârî, Şerhu's-Şifâ, I, 500.